

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U003013

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 01-07-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шумейко Людмила Михайлівна

2. Liudmyla M. Shumeiko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0182-6432

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 034

Назва наукової спеціальності: Культурологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Культурологія

Дата захисту: 30-06-2026

Спеціальність за освітою: Менеджмент соціокультурної діяльності

Місце роботи здобувача: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, Київ, 01015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 13999

Повне найменування юридичної особи: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, Київ, 01015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, Київ, 01015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 13.11.25, 13.11.28, 13.07.27.13, 18.07.27

Тема дисертації:

1. Трансформація мистецько-освітнього простору України як інтегративного культуротворчого феномену.
2. Transformation of the artistic and educational space of Ukraine as an integrative cultural phenomenon.

Реферат/анотація:

1. У дисертації здійснено комплексне культурологічне дослідження трансформації мистецько-освітнього простору України в соціокультурному контексті кінця XX – першої чверті XXI століття. Розкрито сутність мистецько-освітнього простору як багаторівневої підсистеми культури, що функціонує на основі взаємодії мистецтва й освіти, інтеграції культурних, мистецьких та освітніх інституцій і практик, забезпечуючи формування творчої особистості як суб'єкта культуротворення. На основі аналізу філософських, педагогічних, мистецтвознавчих і культурологічних досліджень простежено еволюцію наукових уявлень про мистецьку освіту: від інституційної системи передачі художніх знань до складного культуротворчого простору взаємодії ціннісних, смислових і творчих вимірів. Виявлено розширення дослідницького фокусу від вузькопедагогічних підходів до міждисциплінарного розуміння мистецько-освітнього простору як динамічної системи інституцій, практик і творчих стратегій. Обґрунтовано поліпарадигмальну стратегію дослідження, у якій культурологічний підхід інтегрує філософський, педагогічний та мистецтвознавчий дискурси. Залучення психології, соціології та публічного управління дало змогу концептуалізувати

мистецько-освітній простір як цілісний культуротворчий феномен. Доведено, що його розвиток визначається взаємодією інтегративності й трансформації. Інтегративність забезпечує саморозвиток, відтворення культурного досвіду та стійкість системи, тоді як трансформація означає зміну її ціннісно-смысловой архітекτονіки відповідно до глобальних викликів. Запропоновано періодизацію розвитку мистецько-освітнього простору України: організаційно-ідентифікаційний (1991–2010), інституційно-реформаційний (2011–2016), змістовно-інноваційний (2017–2021) та резильєнтно-адаптаційний (із 2022 р.). Визначено специфіку кожного етапу, що відображає перехід від централізованої радянської моделі до відкритої адаптивної системи. Теоретично обґрунтовано інтегративну модель мистецько-освітнього простору України як складної культуротворчої системи, що охоплює макрорівень (державна політика, суспільні цінності, глобальні тенденції), мезорівень (інституції та культурно-мистецькі практики) і мікрорівень (особистісне засвоєння й творче втілення культурних цінностей). Доведено, що саме мікрорівень є смисловим ядром моделі. Систематизовано принципи організації та функціонування мистецько-освітнього простору: культуротворчості, культуровідповідності, полісистемно-динамічної організації, трансформаційної відкритості, універсальності та людиноцентричності. Обґрунтовано, що їхня взаємодія забезпечує цілісність системи, її адаптивність, інклюзивність і здатність до відтворення культурного досвіду. Доведено, що екзистенційний вимір творчої особистості є ключовим чинником смислотворення в мистецько-освітньому просторі. Самореалізація відбувається через свободу, вибір, відповідальність і автентичність, яка визначає творчу резильєнтність особистості. В умовах війни творчість набуває значення стратегії культурного спротиву, сприяючи збереженню ідентичності та художньому осмисленню травматичного досвіду. Виявлено інтегративний потенціал сучасних культурно-мистецьких практик, що поєднують ресурси формальної освіти та позаінституційного середовища. Перформативні, проектні, цифрові, резиденційні та фестивальні формати сприяють розвитку партисипативності, міждисциплінарної й міжнародної взаємодії, формуванню метакомпетентностей і входженню українського культурного продукту до глобального контексту. Узагальнено, що сукупність цих практик забезпечує резильєнтність мистецько-освітнього простору та його здатність до якісного оновлення в умовах криз. Концептуалізовано культуротворчий резильєнс як механізм трансформації мистецько-освітнього простору України в умовах російсько-української війни. Його визначено як здатність системи зберігати цілісність і функціональність через структурну перебудову, забезпечуючи безперервність культуротворення та продукування нових смислів. Показано, що реалізація культуротворчого резильєнсу відбувається на мікро-, мезо- та макрорівнях через творчу резильєнтність особистості, інституційні трансформації та зміни структурно-смысловой організації системи. Ефективність запропонованого механізму підтверджено аналізом діяльності мистецько-освітніх інституцій і творчих ініціатив України з 2014 року.

2. This thesis presents a comprehensive cultural study of the transformation of Ukraine's arts and education sector within the socio-cultural context of the late twentieth and the first quarter of the twenty-first century. The arts and education sector is conceptualised as a multi-level subsystem of culture based on the interaction of art and education, the integration of cultural, artistic and educational institutions, and diverse cultural practices that foster the development of the creative individual as an active subject of culture-making. Based on an analysis of philosophical, pedagogical, art historical and cultural studies, the research traces the evolution of scholarly approaches to arts education, from an institutional system of artistic knowledge transmission to a complex culture-forming environment where values, meanings and creativity interact. This shift reflects the transition from disciplinary interpretations to an interdisciplinary understanding of the arts and education sector as a dynamic system of institutions, cultural practices and creative strategies. The study substantiates a multi-paradigmatic research framework in which cultural studies integrate philosophical, pedagogical and art historical perspectives. The inclusion of psychology, sociology and public administration enables the conceptualisation of the arts and education sector as a holistic culture-creating phenomenon. Its development is determined by the interaction of integrativity and transformation: integrativity ensures self-development, continuity of cultural experience and resilience, whereas transformation reflects changes in the value-semantic architecture of the system in response to global challenges. A periodisation of the transformation of Ukraine's arts and education sector is proposed,

identifying four stages: organisational-identification (1991–2010), institutional-reform (2011–2016), content-innovation (2017–2021), and resilience-adaptation (from 2022 onwards). These stages illustrate the transition from the centralised Soviet model to an open, adaptive and resilient system. The research develops an integrative model of the arts and education sector consisting of three interconnected levels: the macro level, reflecting state policy, social values and global trends; the meso level, representing institutional structures and cultural practices; and the micro level, centred on the creative individual as the bearer and producer of cultural meanings. The micro level is identified as the semantic core where cultural values are internalised and creatively realised. The methodological foundations of the arts and education sector are systematised through the principles of culture creation, cultural relevance, poly-systemic and dynamic organisation, transformational openness, universality and human-centredness. Their interaction ensures adaptability, inclusiveness and the sustainable reproduction of cultural experience. The thesis demonstrates that the existential dimension of the creative individual transforms the arts and education sector into a space of active meaning-making through freedom, responsibility, choice and authenticity. Authenticity is interpreted as a condition of creative resilience and cultural self-realisation. Under wartime conditions, creativity functions as a strategy of cultural resistance by preserving identity and symbolically interpreting traumatic experience. The integrative potential of contemporary cultural and artistic practices is revealed through the combination of formal arts education and non-formal cultural environments. Performative, project-based, digital, residency and festival formats promote participation, interdisciplinary cooperation, international communication and the development of meta-competences. Together, these practices constitute a mechanism of resilience that supports both the survival and the qualitative renewal of Ukraine's arts and education sector. The concept of cultural resilience is introduced as a mechanism for transforming the arts and education sector during the Russian-Ukrainian war. It is defined as the capacity of the system to preserve its integrity and functional significance through structural adaptation while ensuring the continuity of cultural production and the generation of new meanings. Cultural resilience operates at the micro, meso and macro levels through the resilience of creative individuals, institutional transformation and systemic change. The effectiveness of this mechanism is confirmed by the analysis of the activities of Ukrainian arts and education institutions and creative initiatives since 2014.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Шумейко Л. М. Синергетичні принципи мистецькій освіти. Вісник Маріупольського державного університету. Серія «Філософія, культурологія, соціологія». 2023. Вип. 26. С. 37–48. DOI: <https://doi.org/10.34079/2226-2830-2023-13-26-41-50>
- Шумейко Л. М. Феномен творчості в умовах війни крізь призму екзистенціалізму. Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. 2023. Вип. 47. С. 50–56. DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.v47i.722>
- Шумейко Л. М. Державні мистецькі ліцеї: генеза та сучасні культуротворчі процеси. Культурологічний альманах. 2023. Вип. 4. С. 281–290. DOI: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2023.4.39>
- Шумейко Л. М. Обдарованість – Талант – Геніальність як чинники культуротворення в мистецько-освітньому просторі. Fine Art and Culture Studies. 2024. Вип. 1. С. 273–282. DOI:

<https://doi.org/10.32782/facs-2024-1-34>

- Шумейко Л. М. Освітній дизайн у мистецько-освітньому просторі: культуротворчі засади та перспективи інтеграції. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2025. Вип. 1. С. 165–171. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.1.2025.327943>
- Шумейко Л. М. Культуротворчий резилієнс як нова культурологічна парадигма. Культурологічний альманах. 2025. Вип. 3. С. 407–416. DOI: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2025.3.50>
- Шумейко Л. М. Гуманістичний підхід як головний напрям прогресивного розвитку мистецької освіти. Культурні домінанти XXI століття: мистецька освіта : збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 30 вересня 2022 р. Київ : НАКККиМ, 2022. С. 181–183.
- Шумейко Л. М. Аксіологічне осмислення сучасного мистецько-освітнього простору. Культурні та мистецькі студії XXI століття: науково-практичне партнерство : матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 10 листопада 2022 р. Київ : НАКККиМ, 2022. С. 43–45.
- Шумейко Л. М. Культуроцентризм в епоху метамодерну. Modern research in world science : Proceedings of the 11th International Scientific and practical conference. Lviv, Ukraine : SPC «Sci-conf.com.ua», 2023. Pp. 1033–1037.
- Шумейко Л. М. Український культурний простір в умовах культурної деколонізації. Progressive research in the modern world : Proceedings of the V rd International scientific and practical conference. Boston, USA : BoScience Publisher, 2023. Pp. 488–493.
- Шумейко Л. М. Холістична реальність сучасного мистецько-освітнього простору. Innovations and Prospects in Modern Science : Proceedings of the 4th International scientific and practical conference. Stockholm, Sweden : SSPG Publish, 2023. Pp. 348–353.
- Шумейко Л. М. Публічна політика в галузі мистецької освіти в умовах воєнного стану. Новітні дослідження культури і мистецтва: пошуки, проблеми, перспективи : збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 18 травня 2023 р. Київ : НАКККиМ, 2023. С. 100–102.
- Shumeiko L. Multiculturalism in Art Education. Proceedings of the 8th International scientific and practical conference. Osaka Japan : CPN Publishing Group., 2023. Pp. 360–364.
- Шумейко Л. М. Екзистенція творчої особистості в умовах війни. Відкрита наука України: візійний дискурс в умовах воєнного стану : тези Міжнар. міждисциплінарної наук.-практ. конф., м. Ужгород, 27–29 вересня 2023 р. Ужгород, 2023. С. 416–417.
- Шумейко Л. М. Творчість в умовах російсько-української війни як феномен українського екзистенціалізму. Культурні та мистецькі студії XXI століття: науково-практичне партнерство : тези IV Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 09 листопада 2023 р. Київ : НАКККиМ, 2023. С. 261–263.
- Шумейко Л. М. Засадничі методологічні підходи до культурологічного аналізу мистецько-освітнього простору. European Scientific Congress : тези XI Міжнар. наук.-практ. конф., Іспанія, м. Мадрид, 27–29 листопада 2023 р.. Мадрид, 2023. С. 445–449.
- Шумейко Л. М. Державна політика підтримки обдарованих учнів профільних мистецьких навчальних закладів. Focus areas of culture and art in Ukraine and the Republic of Poland (December 6–7, 2023 Czestochowa the Republic of Poland). Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2023. С. 35–39. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-374-3-8>
- Шумейко Л. М. Феномени «інклюзія» та «безбар'єрність» у вітчизняній мистецькій освіті. У пошуку нових сенсів полікультурного світу. Повоєнний діалог культур : матеріали II Міжнар. наук. конф., м. Київ, 16–17 травня 2024 р., Київ : НАКККиМ, 2024. С. 99–102. URL: https://nakkkim.edu.ua/images/vidannya/Konferencii/Zbirnyk_tez_Diachuk_vypravl.pdf
- Шумейко Л. М. Динаміка трансформаційних змін у сфері початкової мистецької освіти. Наукові горизонти XXI століття: мультидисциплінарні дослідження : тези Міжнар. наук. конф., м. Ужгород, 16–17 травня 2024 р. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2024. С. 1410–1413.
- Шумейко Л. М. Феномен творчої резильєнтності особистості в умовах війни. Особистість як простір випробування та формування культури (в умовах воєнного стану) : тези I Міжнар. наук.-практ. конф., м.

Київ, 15–17 травня 2025 р. Київ : НАКККиМ, 2025. С. 110–113.

- Шумейко Л. М. Проблематика інклюзивного навчання в сучасному мистецько-освітньому просторі України. The functioning of culture and art during the war : Scientific monograph. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2024. С. 249–269. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-418-4-11>

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами: 0120U105692

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Овчарук Ольга Володимирівна
2. Olha V. Ovcharuk

Кваліфікація: д. культ., професор, 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5540-3286

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, Київ, 01015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гоцалюк Алла Анатоліївна
2. Alla A. Gotsaliuk

Кваліфікація: д. філ. н., професор, 09.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2120-3232

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет будівництва і архітектури

Код за ЄДРПОУ: 02070909

Місцезнаходження: проспект Повітряних сил, Київ, 03037, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Копієвська Ольга Рафаїлівна

2. Olha Kopievska

Кваліфікація: д. культ., професор, 26.00.06

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4537-4888

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет технологій та дизайну

Код за ЄДРПОУ: 02070890

Місцезнаходження: вул. Мала Шияновська, Київ, 01011, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Афоніна Олена Сталівна

2. Olena S. Afonina

Кваліфікація: д. мист., професор, 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1627-6362

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, Київ, 01015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сівєрс Валерій Анатолійович

2. Valeriy Sivers

Кваліфікація: д.філос.н., професор, 09.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5291-2381

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214142

Місцезнаходження: вул. Лаврська 9, Київ, 01015, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Денисюк Жанна Захарівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Денисюк Жанна Захарівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Терещенко А. С.

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна